

Geografijos vadovėlio rankraščio VIII klasei (serija „Šok“) turinio r e c e n z i j a

2010 m. balandžio 7 d.

Vilnius

1. Bendra informacija apie vadovėlio rankraštį

Pateiktas geografijos vadovėlio rankraštis: **Šarūnas Gerulaitis, Genovaitė Kynė, Gražina Ambrutienė, Regina Krušinskienė, Danguolė Tamošiūnienė. Geografija, VIII klasei (serija „Šok“).**

Leidykla – „Šviesa“

Numatomi leidimo metai – 2010.

Dalys, puslapių skaičius – dvi dalys, I dalis – 69 psl., II dalis – 116 psl.

2. Vadovėlio rankraščio turinio vertinimas

Išvada apie vadovėlio rankraščio atitikimą pagrindiniams reikalavimams

1. Geografijos vadovėlis skirtas pagrindinio ugdymo VIII klasės mokiniams. Mokomoji medžiaga pateikta aiškiai ir suprantamai, orientuota į to amžiaus mokinių patirtį, dera su tos pačios amžiaus grupės kitų dalykų vadovėlių turiniu. Naujai rengiamas leidinys orientuotas į Bendrosiose programose (BP, 2008) numatytų siekių įgyvendinimą, kurie apima bendrųjų ir esminių dalykinių (žinios, gebėjimai ir vertybinės nuostatos) asmens kompetencijų ugdymą.
2. Vadovėlio rankraštyje pateiktos medžiagos turinys atitinka BP nurodytas nuostatas, mokinių pasiekimus ir ugdymo gaires. Vadovėlis atitinka savo pagrindinę funkciją – sudaro galimybes Bendrosiose programose apibrėžto turinio įgyvendinimui. Vadovėlis turi metodiškai tinkamas mokymosi dalis: medžiagą BP apibrėžtam ugdymo turiniui perteikti, užduotis gebėjimams ir praktiniams įgūdžiams įgyti, klausimus, užduotis ir testus – įgytoms žinioms ir pasiekimams įsivertinti, įdomybių skyrelį - mokinių motyvacijai sustiprinti. Autorių grupė, ugdymo centre mato aktyvų mokinį, nes vadovėlyje keliami mokymosi uždaviniai skatina siekti ir įgyti kompetencijas, reikalingas suprasti ir vertinti pasaulyje vykstančius reiškinius ir procesus, gamtines, visuomenines bei kultūrinės sąveikas.
3. Vadovėlio rankraščio turinys:
 - šiuolaikiškai pateikia svarbiausias geografijos idėjas, teorijas, dėsniumus;
 - mokomoji medžiaga leidžia mokiniams pajusti geografijos dalyko svarbą;

*Kopija tikra; Ekspertinio vertinimo skyriaus metodiniuke
Natalija Šteorčiūtė Št.*

- tematika nagrinėti lokaliu (Lietuvos) ir globaliu (Europos ir Azijos) geografinės erdvės lygiu;
 - skatina mokinius stebėti ir analizuoti pasaulyje vykstančius gamtos reiškinius ir visuomeninius įvykius;
 - ugdo mokinių kritinį mąstymą, pasitikėjimą savimi;
 - skatina bendrauti;
 - skatina mokinius noriai ir saugiai tyrinėti gamtinę ir socialinę aplinką, mokytis daryti išvadas.
4. Vadovėlio medžiaga pasižymi tolerancija gebėjimų, skirtingos socialinės padėties, lyties ir amžiaus grupių, neįgalumo, rasių, religijų, tradicijų atžvilgiu.
 5. Vadovėlio tekstinė ir vaizdinė informacija pateikiama dalykiškai tiksli, padeda ugdyti esmines dalykines kompetencijas.
 6. Vadovėlio rankraštis atitinka vadovėliams keliamus pagrindinius reikalavimus.

3. Vadovėlio rankraščio turinio vertinimo aspektai

3.1. Vadovėlio tinkamumas mokytis

Kriterijai	Vertinimas	Vertinimo pagrindimas
1. Pateikiamos medžiagos pritaikymas siekiant Bendrosiose programose apibrėžtų mokinių pasiekimų	Gerai	Vadovėlis orientuotas į Bendrosiose programose (BP, 2008) numatytų siekių įgyvendinimą, kurie apima bendrųjų ir esminių dalykinių (žinios, gebėjimai ir vertybinės nuostatos) asmens kompetencijų ugdymą. Pateikta medžiaga (tekstinė informacija, klausimai ir užduotys) atitinka BP apibrėžtas nuostatas.
2. Pateikiamos medžiagos atitikimas Bendrosiose programose apibrėžtomis dalyko turinio apimtims	Labai gerai	Vadovėlio turinys parengtas pagal pagrindinio ugdymo mokyklos VIII klasės programą. Vadovėlio turinys planuotas pagal BP keliamus ugdymo tikslus ir uždavinius. Vadovėlio turinys formuojamas siekiant kompleksiskai ir tolygiai aprėpti BP numatytas keturias svarbiausias pažinimo sritis:

Kopija tikra: D.Š.

		<p><i>geografinis pažinimas, gamtinė geografija, visuomeninė geografija ir regioninė geografija.</i></p> <p>Visa vadovėlio medžiaga suskirstyta į 5 skyrius. Kiekvienam jų pateikiama pakankamai parnokų VIII klasės geografijos kurso įsisavinimui.</p> <p>Nuoseklus ir logiškai pagrįstas mokomosios medžiagos skirstymas į skyrius bei temas.</p> <p>Vienai pamokai skirta viena arba dvi atlangos (teorinė, vaizdinė medžiaga, mokymosi uždaviniai, klausimai ir užduotys, apibendrinimas). Tokia sistemiškumas leis mokiniams lengviau susiorientuoti, padės mokytis.</p>
3. Naujos mokomosios medžiagos sąsajos su anksčiau įgytomis mokinių žiniomis ir gebėjimais	Labai gerai	<p>Aiški ir logiškai pagrįsta kiekvienos pamokos atlangos struktūra: <i>Šią pamoką</i> - nurodoma mokymosi tikslai ir uždaviniai, ko mokiniai mokysis, aiškinsis, analizuos naujo bei prisimins iš ankstesnių klasių kurso ar temų. Tokiu būdu pateikiama nauja medžiaga siejama su tuo, kas jau išmokta (vertikalią integraciją). Taip pat laikomasi integracijos su kitais mokomaisiais dalykais (<i>horizontalioji integracija</i>). Ypač tai atsispindi, vadovėlio mokėjimo mokytis kompetencijai ugdyti, skyriuje – <i>Mokymosi žingsniai</i>. Vadovėlyje yra užduočių, kurių atlikimui tenka remtis mokinių patirtimi, o sudėtingesnėms užduotims atlikti siūlomi <i>Mokymosi žingsniai</i>.</p>
4. Pateikiamų veiklų ir užduočių įvertinimas	Labai gerai	<p>Vadovėlyje mokomoji medžiaga ir užduotys yra diferencijuotos, pirmieji klausimai ir užduotys lengvesni, skirti ne tik gabiesiems, bet ir silpnesnių gabumų mokiniams. Dauguma užduočių skatina mokinius dirbti kūrybiškai, bendradarbiaujant su klasės draugais, kritiškai mąstyti, diskutuoti, spręsti problemas.</p> <p>Aktyvi, po kiekvieno skyriaus, mokiniui skirta veikla – integracinės užduotys pagal projektą <i>Gimtinė pro rasos</i></p>

Kopija + kra : D. M.

		<i>lašq.</i> Mokiniai ne tik supažindinami su lietuvių keliautojo Antano Poškos Didžiaja kelione, bet ir patys sudaro maršrutus, neakivaizdžiai keliauja Europos ir Azijos žemynais.
4. Tekstinės ir vaizdinės informacijos, klausimų ir užduočių tinkamumas skirtingiems mokinių poreikiams, mokymo(si) stiliams, amžiaus tarpsniui. Tolerantiškumas lyties, kitų valstybių, tautų ir rasių, religijų atžvilgiu.	Gerai	Vadovėlio medžiaga, atsižvelgiant į šio amžiaus grupės ypatybes, perteikta konkrečiai, vaizdingai ir suprantamai. Mokiniai skatinami: savarankiškai mokymo priemonėse ieškoti atsakymų į jiems kylančius klausimus, mąstyti, būti aktyviais, klausinėti, diskutuoti, pasakoti, kurti bei interpretuoti. Vadovėlyje vartojamos šio amžiaus mokiniams suprantamos sąvokos, o naujos ar sudėtingesnės paaiškinamos. Taigi vadovėlio turinio perteikimo metodika grindžiama vaizdumo, aktyvumo bei interpretavimo principais. Pritaikyta skirtingiems mokymo(si) stiliams. Tekstinė ir vaizdinė informacija parinkta tinkamai ir atitinka mokinių amžių, skirtingo sudėtingumo klausimai ir užduotys orientuotos į mokinių patirtį. Vadovėlyje išlaikytas korektiškumas lyties, religijų, kitų valstybių, tautų, rasių atžvilgiu.
6. Kalbos aiškumas ir logiškumas	Gerai	Vadovėlis parašytas sklandžia ir taisyklinga kalba. Nauji terminai yra išryškinti, o svarbiausi dar kartą paaiškinti žodynėlyje, kuris yra vadovėlio pabaigoje. Pagrindinės sąvokos ir terminai pateikti nesudėtingai, vartojami lengvai suprantamame kontekste, logiškai, tinkamai paaiškinti, atitinka BP, ir mokinių amžiaus grupių ypatumus.
7. Pateikiamų iliustracijų tinkamumas ugdyti mokinių žinias ir gebėjimus	Labai gerai	Vadovėlyje esanti vaizdinė informacija panaudota tinkamai, turinio perteikimo metodika grindžiama vaizdumo, patrauklumo, aktyvumo bei interpretavimo principais. Iliustracijos susietos su mokomosios medžiagos tekstu, padeda geriau suprasti arba papildo jį. Klausimai ir užduotys skatina mokinius vaizdinę

Kopija tikra : 2016

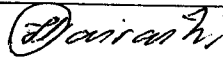
		informaciją nagrinėti, analizuoti, lyginti (kartoschemas, žemėlapius, diagramas ir kitus paveikslus), daryti išvadas. Pastebėjimas, kad kai kurios iliustracijos prastos kokybės, bet turint mintyje, kad šis rankraštis bus tobulinamas, tikėtina, kad ir iliustracijų kokybė pagerės.
8. Vadovėlyje pateiktos tekstinės ir vaizdinės informacijos tikslumas	Gerai	Vadovėlio rankraštis dalykiškai tikslus. Tekstinėje ir vaizdinėje informacijoje esminių dalykinių klaidų nėra. Tekstinėje dalyje pasitaiko tarptautinių terminų vartojimas, to reikėtų vengti. Siūloma suvienodinti kai kurias geografines sąvokas pvz., aukštutinis zoniškumas (vertikalusis zoniškumas) ir kt

3.2. Vadovėlio tinkamumas mokyti

Kriterijus	Vertinimas	Vertinimo pagrindimas
1. Ar pateikiama informacija skatina mokinių susidomėjimą, norą pažinti ir mokytis?	Labai gerai	Vadovėlyje gausu patrauklių iliustracijų, kurios žadina norą tyrinėti ir pažinti artimiausią aplinką bei pasaulio, Europos, Azijos geografinę erdvę. Verčia susimąstyti ir domėtis plačiau kai kurių temų pavadinimai, pavyzdžiui, „Vienas ar du žemynai?“, „Kuriantis ir niokojantis žmogus“, „Nesvetingos vietos“, „Gyvasis dirvožemis“ ir kiti. Kiekvienoje pamokoje skyrelis <i>Tai įdomu</i> , kuriame pateikta papildoma tekstinė ar vaizdinė medžiaga, ja siekiama sudominti, motyvuoti mokinius. Tai žadina mokinių smalsumą.
2. Vadovėlyje esančio informacinio aparato (turinio, rodyklių, antraščių, nuorodų, literatūros sąrašo), taisyklių, instrukcijų tinkamumas mokiniams	Labai gerai	Vadovėlio medžiaga parinkta ir išdėstyta taip, kad būtų nesudėtinga mokyti savarankiškai. Pateikiami mokymosi uždaviniai (<i>Šią pamoką</i>), kurie nukreipti į numatomus rezultatus. Dėstoma pagrindinė mokomoji medžiaga, kuri papildoma įvairia iliustracine medžiaga: žemėlapiais, kartoschemomis, schemomis, diagramomis, nuotraukomis. Pamokos pabaigoje

Kopija tikra : 2/16

mokyti savarankiškai		pateikiamos apibendrinančios išvados (<i>Šią pamoką sužinojote, kad</i>), kurios atspindi turinio minimumą. Įtvirtinimui pateikiama – <i>Klausimai ir užduotys</i> , tai praktinės, kūrybinės ir mokinių pasiekimų įvertinimo užduotys, kuriomis siekiama sukurti interaktyvų mokinių santykį su anksčiau pateikta vadovėlio medžiaga. Nemažai užduočių, nukreipiančių mokinių į <i>Mokymosi žingsnius</i> . Ši veikla orientuota į mokymąsi mokyti, ji mokiniui palengvins atlikti kai kurias užduotis, mokys planuoti, įsivertinti.
3. Galimybės mokiniams gauti grįžtamąjį ryšį ir įsivertinti	Labai gerai	Mokiniai skatinami: savarankiškai mokymo priemonėse ieškoti atsakymų į jiems kylančius klausimus, mąstyti, būti aktyviais, klausinėti, diskutuoti, pasakoti, kurti bei interpretuoti. Savo žinias ir gebėjimus jie gali patikrinti ne tik kiekvienos pamokos pabaigoje, bet ir baigus kiekvienos temos skyrių, atlikus užduotis, remiantis <i>Mokymosi žingsniais</i> . Vadovėlyje numatytos palankios sąlygos mokiniams patikrinti ir įsivertinti savo žinias.

Išvada	Vadovėlis atitinka pagrindinius vadovėliui reikalavimus (žr. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gegužės 19 d. įsakymą Nr. ISAK-1051, 5 punktas) ir yra tinkamas naudoti 8 klasės mokinių mokymui. Rankraštis atitinka vadovėliui keliamus reikalavimus, o išdėstytos pastabos nėra esminės ir gali būti pataisytos pačių autorių.
Recenzento vardas ir pavardė	Zigmas Kairaitis, VPU GMF Bendrosios geografijos katedros docentas, socialinių mokslų (edukologija) daktaras
Parašas	
Data	2010 m. balandžio 7 d.

Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo šlyriams
metodiniams Natalija Ditekoriute
2010-04-08 D. 14